

Debat: Kampsport. Politikerne slår løs på hinanden

Den politiske debatkultur handler i stadig stigende grad om at lancere nye retoriske angreb på modstanderne - og stadig mindre om at udveksle realpolitiske synspunkter.

Kock, Christian Erik J

Published in:
Politiken

Publication date:
2014

Document version
Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):
Kock, C. E. J. (2014). Debat: Kampsport. Politikerne slår løs på hinanden: Den politiske debatkultur handler i stadig stigende grad om at lancere nye retoriske angreb på modstanderne - og stadig mindre om at udveksle realpolitiske synspunkter. *Politiken*, 12.

2.800 flyttede fra Skåne til Østdanmark i 2013.

1.700 flyttede samme år fra Danmark til den svenske Øresundsregion.

Kilde: Danmarks Statistik

GAB. Når politikerne diskuterer, er angreb altid det bedste forsvar. Eller dette er i hvert fald filosofien bag den nuværende politiske debatkultur. Risikoen er, at vælgerne mister respekten for politikerne og lysten til at engagere sig i politik. Arkivfoto: Simon Fals

Kampsport. Politikerne slår løs på hinanden

Den politiske debatkultur handler i stadig stigende grad om at lancere nye retoriske angreb på modstanderne – og stadig mindre om at udveksle realpolitiske synspunkter.

ANALYSE

Jeg synes, at debatterne i Folketinget rent retorisk er rædselsfulde at lytte til». Det sagde forhenværende statsminister Poul Schlüter til Berlingske, da han besøgte Folketinget på sin 85-årsdag 3. april.

CHRISTIAN KOCK

Er den politiske debat da blevet værre siden Schlüters tid? Hvad er der sket? Der er bl.a. sket det, at den er blevet langt mere personifikeret og ofte fremstår som en ren kampsport mellem enkelt-

personer. Denne tendens er blevet understøttet af den politiske journalistik og af et stadig stærkere spindoktorkorps.

EN NØGLESKIKKELSE begge steder har været den dagsaktuelle Henrik Qvortrup – hvis virke som chefredaktør på Se og Hør pegede i samme retning med en ekstrem fiksering på kendte.

Qvortrup har selv i det spritnye majnummer af tidsskriftet Euroman beskrevet den politiske debat på en måde, der falder ind i billedet. Den fremstår som en art kampsport. I en artikel om politiske ordførere giver han det råd, at man lige som Iraks 'Komiske Ali' skal »blive ved med at fastholde, at alt er under kontrol, mens amerikanske kampvogne invaderer landet i baggrunden. ... Det handler ikke om at få en konstruktiv politisk diskussion op at stå – nej, løsenet er: 1. Ikke at blotte sig. 2. At praktisere princippet det bedste forsvar er et angreb».

Venstres ordfører under Fogh, Jens Rohde, fortæller i samme artikel, at han oprindelig – fejlagtigt – antog, »at det handlede om rent faktisk at svare på de spørgsmål, der blev stillet af de politiske modstandere ... Intet kunne være mere forkert. Man skal øve sig i at lade, som om

man svarer. Helst meget kort. Og så skal man gå over til den vigtige fase 2, angrebets.

Desværre følger store dele af den øvrige politiske debat præcis samme op-

Qvortrup har i det spritnye majnummer af tidsskriftet Euroman beskrevet den politiske debat på en måde, der falder ind i billedet: Den fremstår som en art kampsport

skrift. Man kan for eksempel se på Folketingets nye spørgetime, hvor statsministeren debatterer med oppositionslederne. Hvis vi analyserer dialogen mellem Thorning og Løkke fra tirsdag 8. april, er mønsteret klart.

Thorning angriber fra starten: »Danmarks produktivtøvsøkt har været blandt de laveste blandt OECD-landene. Den udvikling for-

sømt VK-regeringen at få vendt i de ti år, den havde ansvaret i Danmark». Resten af indledningsreplikken er selvros til regeringen, bl.a. for aftalen om vækstplan for fødevarer. Lø-

kke får nu ordet og roser også aftalen (som hans eget parti jo er med i), men serverer dog lige en sviner sidelæns: »Der er kommet mere fornuft og mere realisme hos både miljøministeren og fødevareministeren». 216 ord senere stiller han så omsider et spørgsmål. Det er pakket med politiske insiderudtryk som pso-afgift, men han vil – kort fortalt – vide, om energiaftalen med regeringen står ved magt eller kan blive genforhandlet.

»Som jeg opfatter det, står energiaftalen selvfølgelig fuldstændig ved magt», svarer Thorning – men regeringen vil dog gerne rulle visse afgifter tilbage. Løkke spørger krakils: »Hvordan kan aftalen stå ved magt, når den skal laves om på nogle punkter?». Thorning svarer, at nok vil man diskutere nogle ting, men i øvrigt står aftalen ved magt.

ALT DETTE er ordkløveri fra begge sider beregnet på at få den anden til at se dum ud. De er jo enige – både om, at der er en aftale, og at den kan ændres på nogle punkter.

Først efter ti minutter spørger Løkke om det, han egentlig vil have svar på, nemlig at de samlede energifgifter ser ud til at blive meget større end forudset,

og »... ser statsministeren slet ikke noget problem med den samlede regning, men mener, det bare er et spørgsmål om, at den skal fordeles på en ny og anderledes måde?». Kort sagt, skal de uventet store afgifter ikke reduceres af hensyn til forbrugere og virksomheder? Thorning svarer med et modspørgsmål: »Hvordan skal det finansieres?»

BEGGE KOMBATTANTERS spørgsmål udgør sådan set relevante argumenter – på hver sin side; hvad vi borgere kunne have ønsket, var, at de blev besvaret af modparten og afvejet over for hinanden, så vi kunne bedømme, hvilken beslutning der er de bedste argumenter for: Skal vi bare nedsætte afgifterne og finde besparelser til at finansiere dem – eller skal vi finansiere dem ved at forøge skattegrundlaget? Men vi får ingen svar og ingen afvejning.

Igennem seks replikker med i alt 1.556 ord spørger Løkke tre gange, om ikke vi bare skal nedsætte de afgifter. Ingen af gangene svarer Thorning på det spørgsmål. I stedet spørger hun hver gang Løkke om, hvordan Venstre vil finansiere det. Ingen af gangene svarer Løkke på det spørgsmål. I stedet benytter begge lejligh-

heden til at håne den anden. Thorning, der i mange spørgetimer er blevet hudflettet for ikke at svare (selv når hun en sjælden gang gjorde det), er nu den mest udfarende: »Det her er jo igen eksempel på, at Venstre ikke rigtig har styr på, hvad de mener. ... Venstre er fuldt ud i stand til at kritisere noget, som de selv har været med til og delvist selv har opfundet, men er lidt mindre i stand til at finde en konkret løsnings».

MED DENNE ikkedialog går der 23 minutter af spørgetimen. Eksemplet her bekræfter den karikatur, som de citerede udsagn af Jens Rohde og Henrik Qvortrup tegner: Frem for alt ikke blotte sig, men lade, som om man svarer. Og så til angreb!

Den erfarne statsmand Poul Schlüter kan få det sidste ord med sin opfattelse af det, der nu foregår på Christiansborg: »For mange politiske debatter slutter som de rene skænderier, og hvis man bliver ved med det, så mister man respekten for det politiske liv».

analyse@pol.dk

Christian Kock er professor i retorik, Københavns Universitet.

...Danmark løftede Norge ud af 400-års natten

ste norske forlag med William Nygaard som direktør. Gyldendals direktør, Peter Nansen, kontaktede William Nygaard i 1905. Peter Nansen er klar over, at den politiske udvikling ville få konsekvenser for det gamle dansk-norske kulturelle samarbejde. Nansen tilbyder Nygaard, at han kan købe rettighederne til hele den klassiske norske litteratur, som er udkommet på hans eget danske forlag. Det var samtidig Nansens kongstanke at få et stort nordisk forlag gennem en sammenslutning af Aschehoug og Gyldendals norske filial.

NYGAARD SVAREDE positivt på henvendelsen, men understregede samtidig, at det måtte undgås, at det fremtidige samarbejde fik skin af en fordækt manøvre med det formål at sikre, at Gyldendal i det stille erobrede Aschehoug og neutraliserede den norske emancipationsbevægelse i norsk boghandlerbranche: norske bøger på norske forlag. Der lå altså en frygt i Nygaards svar, ikke blot over for Nansens hensigter, men også over for den norske nationalistiske offentlighed og dens mistillid til enhver form for udenlandsk indflydelse.

Nygaards på en gang positive og frygt-somme svar fremtvinger en lang redegørelse fra Nansen, hvor han på den ene side forstår nødvendigheden af norsk åndslivs frigørelse fra Danmark og på den anden side taler for en fortsættelse af samarbejdet, nu mellem to ligestillede nationer. Han vil ikke bryde broen mellem de to landes kulturer. Sammen står de to små lande stærkere end hver især alene. Nansen skriver: »Den norske Litteratur, hvis den ikke bliver en Bygde-Litteratur, maatte være

Henrik Ibsens søn, Sigurd Ibsen, solgte alle rettighederne til sin fars produktion i 1905 for 150.000 kroner til dansk Gyldendal

Forhandlingerne strandede imidlertid, dels på prisen for at overtage rettighederne, dels og især på en norsk frygt for et fortsat samarbejde med den gamle kulturmagt.

PETER NANSEN havde stærke kort på hånden. Ikke bare de ældre veletablerede forfattere, men også nyere norsk-nationale forfattere søgte til Gyldendalske Boghandel, hvilket af mange nordmænd blev opfattet som et forræderi. Eksempelvis stod der i 1870'rne en bitter strid om udgivelsen af norske folkeeventyr, hvor Peter Christian Asbjørnsen, halvdelen af den mytiske duo Asbjørnsen og Moe, insisterede på, at denne ærkenorske publikation skulle ud på Gyldendal og ikke et norsk forlag. Underligt nok insisterede også Ivar Aasen, nynorskens far, på, at hans samlede skrifter skulle udkomme på Gyldendal! Det gav mere prestige at udkomme i Danmark end i Norge, selv for en af de nationalistiske bagmænd for Ibsens skabelse af begrebet 400-års nat-

ten!

De berømte norske digtere fastholdt kontakten til Danmark og Gyldendalske Boghandel i København. Henrik Ibsens søn, Sigurd Ibsen, solgte alle rettighederne til sin fars produktion i 1905 for 150.000 kroner til dansk Gyldendal. Året efter ville Bjørnson sælge:

»Har Ibsen faaet 150.000, kan Gyldendal vel nok give mig 200.000. Thi Gyldendal bør huske, at jeg har tilført Forlaget baade Kielland og Lie og mange andre. Nu er Ibsen en rig Mand og jeg en fattig. Og Pokker tro, om min Litteratur dog ikke vil holde sig længere end Ibsens.»

Her tog Bjørnson skammelig fejl, men han fik de penge, han bad om. I 1906 døde Kielland. Samme år blev rettighederne til hans værker solgt til Gyldendal for en billig penge. Holdningen var, at Kielland nok ikke ville holde sig. I 1907 havde Jonas Lie hørt om de mange gode penge, Ibsen og Bjørnson havde fået, og nu ville han – og ikke mindst fru Thomasine Lie – sælge. Fru Lie havde sat sig i hovedet, at hendes mands værker måtte være mere værd end de andres. Under 300.000 var der ikke tale om, at de ville gå. Det endte med, at de gik ned til 200.000. Så klagede Sigurd Ibsen over, at hans fars produktion var sat 50.000 lavere end Bjørnson og Lies. Det blev så ordnet.

WILLIAM NYGAARD oprettede en filial af Aschehoug i København – som modvægt til Gyldendals filial i Kristiania. Nu ville nordmændene gå på rov blandt danske digtere. Det mest berømte værk, som Aschehoug i Danmark udgav, blev Martin Andersen Nexos roman 'Ditte Mennekkebarn', som kom 1917-21, efter at Nexø hav-

de brudt med Gyldendal. Nygaards tanke var at skabe en konkurrencesituation, som skulle gøre danske Gyldendal mere samarbejdsvillig. Det lykkedes ikke, men det var tæt på.

I 1920 blev der nemlig ansat en ny norsk direktør i Gyldendals norske filial, den kendte Harald Grieg, bror til digteren Nordahl Grieg. For at stoppe William Nygaards mangeårige bestræbelser fik Harald Grieg den idé, at den norske afdeling af Gyldendal skulle købe forfatterrettighederne til den norske klassiske litteratur fra dansk Gyldendal. Der blev indledt forhandlinger, og initiativet blev vist udstrakt velvilje. En kontrakt blev indgået, og prisen for den norske guldalderlitteratur blev sat til kroner 2.350.000, en anselig sum i datidens penge. Halvdelen skulle betales kontant, resten i form af et obligationslån til forrentning over 20 år.

DET BLEV INGEN let opgave at skrabbe 1.200.000 kroner sammen. Knut Hamsum lagde 200.000, og derefter oprettedes en national aktietegning. I løbet af 1925 blev beløbet indsamlet og betalt. Dermed var de norske digtere på dansk forlag kommet hjem igen til Norge.

Obligationsgælden var næste post. Norsk Gyldendal udgav Bjørnsons samlede værker i 12 skindbind til hans 100-års jubilæum i 1932. Udgangen blev solgt i 70.000 eksemplarer! Harald Grieg noterer fornøjet, at der gik 45.000 får til indbindingen af værkerne! Fortjenesten af salget var større end gælden til dansk Gyldendal. Så i 1932 var den norske afdeling gældfri, og 400-års natten endegyldigt forbi.

Det sidste spørgsmål var forlagets

Gyldendal blev det åndelige hjem for norske digtere i det nye, selvstændige Norge, og man kan diskutere, om der engang har været en 400-års nat i forholdet mellem Danmark og Norge

bejde med Danmark? Nej. Anden Verdenskrig skabte nye forbindelser, som bl.a. Fondet for Dansk-Norsk Samarbejde er levende udtryk for. Sigurd Hoels 'Møte ved milepælen' (1947) var længe en norsk-dansk klassiker. Johan Borgen havde en fortid i København, og Aksel Sandemose var en dansk forfatter, som emigrerede til Norge. Nobelprisvinderen Sigrid Undset blev født i Kalundborg. Tarjei Vesaas blev længe oversat og udkom på samme dag i Norge, Sverige og Danmark med Torben Brostrøm som dansk oversætter.

Den sidste gang, Danmark gik i brechen for Norge, var i forbindelse med Jan Kjærstad. Hans trilogi om Jonas Wermland var en kæmpesucces i Danmark,

men ikke i Norge. Så da Jan Kjærstad modtog Nordisk Råds pris for sin trilogi, havde modtagelsen i Danmark banet vejen for hans succes.

De litterære relationer mellem Danmark og Norge er stadig stærke; nogle af tidens mest læste norske forfattere, også i Danmark, har danske aner, Per Petterson en dansk mor, og Lars Saabye Christensen dansk far. I begge forfatterskaber spiller den danske forbindelse en væsentlig rolle. Men karakteristisk nok udkommer disse store norske forfattere i dag ikke på Gyldendal, men på andre danske forlag, Per Petterson på forlaget Batzer & Co., der drives af en nordmand.

AT DET VAR Danmark, som løftede Norge ud af 400-års natten, kan være en ubehagelig tanke for nationalistisk sindede nordmænd, som hellere vil sværge til ofertanken og ser Danmark som en mørklægger og undertrykker af Norge. Gyldendal blev det åndelige hjem for norske digtere i det nye, selvstændige Norge og man kan diskutere, om der engang har været en 400-års nat i forholdet mellem Danmark og Norge. Men alle de kunstnere, som her er behandlet, har været enige om, at det ikke er tilfældet. De har alle sammen nydt godt af fællesskabet med Danmark. Man kunne spørge: Hvad skulle de norske kunstnere i 1800-tallet have gjort uden København? Uden det levende forlagsmiljø i København, måske ingen Ibsen – uha!

JØRGEN HAUGAN